

SAŽETAK PRESUDE

USPASKICH PROTIV LITVE OD 20. PROSINCA 2016. GODINE ZAHTJEV BR. 14737/08

Određivanjem kućnog pritvora zbog istrage podnositelju nije povrijeđeno pravo na slobodne izbore

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je bivši litavski političar. U svibnju 2006. godine pokrenuta je istraga u kojoj je podnositelj osumnjičen za krivotvorenje računa svoje političke stranke. O postupku se naširoko izvještavalo u nacionalnim medijima. Litavski tužitelji pokušali su ga pozvati na ispitivanje, ali su obaviješteni da je otišao u Rusiju. U kolovozu 2006. godine litavski sudovi su naložili njegovu uhićenje i zadržavanje u pritvoru zbog toga što je znao za kazneni postupak koji se vodi protiv njega, ali se skrivao u Rusiji. Tužitelji su bezuspješno pokušali ishoditi njegovo izručenje u Litvu.

Za vrijeme dok je boravio u Rusiji, podnositelj je u veljači 2007. godine izabran u općinsko vijeće grada Kedainiaia (Litva). Međutim, dao je ostavku na to mjesto nekoliko mjeseci kasnije. U srpnju 2007. godine laburistička stranka imenovala ga je kandidatom na parlamentarnim izborima u Litvi. Od jeseni 2008. do proljeća 2014. godine više puta je izabran naizmjenično u Seimas (litavski parlament) i Europski parlament, dajući svaki put ostavku na svoje mjesto u jednom ili drugom tijelu. Tijekom tog razdoblja, njegov imunitet od kaznenog progona ukinut je u više navrata, posebice kada je izabran u Seimas 2008. godine i kada je Europski parlament odbio njegove molbe 2010. i 2015. godine da ga zaštiti od kaznenog progona u Litvi.

U međuvremenu, neposredno prije parlamentarnih izbora 2007., on se dobrovoljno vratio u Litvu i odmah je uhićen, ispitan i zadržan u pritvoru. Sutradan su sudovi zamijenili pritvor kućnim pritvorom. Mjere lišenja slobode osporavao je pred Središnjim izbornim povjerenstvom¹ i sudovima. Tvrdio je da nalog za njegovo zadržavanje u pritvoru predstavlja miješanje u njegova izborna prava. Središnje izborni povjerenstvo, a zatim i Vrhovni upravni sud odbili su taj njegov prigovor - prvenstveno zbog toga što razlog ukidanja imuniteta nije imao nikakve veze s podnositeljevim sudjelovanjem u općinskim izborima. Tijekom parlamentarnih izbora 2007. godine, podnositelj je podnio žalbu protiv odluka o kućnom pritvoru. Sudovi su uzeli u obzir njegovo pravo da se kandidira na izborima, ali su smatrali da je u javnom interesu da odluka o kućnom pritvoru ostane na snazi. Posebno su naveli kako se ranije skrivao i kako postoji bojazan da će možda ponovo pokušati omesti istragu koja se vodi protiv njega.

Podnositelj je pušten iz kućnog pritvora u travnju 2008. godine, nakon što je dovršena istraga. Kućni pritvor zamijenjen je nalogom da ne napušta mjesto boravka duže od sedam dana bez da obavijesti vlasti. U lipnju 2009. godine ta je mjera također ukinuta.

¹ Prema litavskom zakonodavstvu, kandidati za općinske i parlamentarne izbore i izbore u Europski parlament ne smiju se uhititi ili proglasiti kazneno odgovornim za vrijeme izborne kampanje, osim ako Središnje izborni povjerenstvo ne da svoj pristanak.

Konačno, u veljači 2016. godine podnositelj je proglašen krivim zbog krivotvorenja računa svoje političke stranke. Postupak je i dalje u tijeku pred Vrhovnim sudom.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 3. Protokola br. 1 (pravo na slobodne izbore), podnositelj je prigovorio da ga je kućni pritvor spriječio da sudjeluje u izborima Seimasa 2007. godine ravnopravno s drugim kandidatima. Tvrdio je da je istraga koja se vodila protiv njega ograničila njegova izborna prava. Naposljetku, prigovorio je kako je država potaknula negativno medijsko izvješćivanje o njemu tijekom njegove izborne kampanje zbog kaznenog postupka koji se vodio protiv njega, tvrdeći kako nije mogao braniti svoj ugled izravno pred biračima jer što se nalazio u kućnom pritvoru.

OCJENA SUDA

Je li podnositelj mogao učinkovito sudjelovati u izbornoj kampanji za Seimas?

Sud je smatrao da je u srpnju 2007. godine, kada je politička stranka imenovala podnositelja kao kandidata na parlamentarnim izborima, on morao biti posve svjestan da je osumnjičenik u kaznenom postupku za krivotvorenje računa stranke, te da je u tom postupku izdan sudski nalog za njegovo uhićenje i pritvor. Stoga nije mogao razumno očekivati da će sudjelovati na izborima za Seimas ravnopravno s ostalim kandidatima koji nisu bili okrivljenici u kaznenom postupku.

Čim se vratio iz Rusije, pritvor je zamijenjen blažom mjerom, kućnim pritvorom, što mu je omogućilo da svoju izbornu kampanju vodi od kuće ako to želi. S obzirom da je bio poznati političar u to vrijeme i da su članovi njegove političke stranke osobno sudjelovali na sastancima s biračima, Sud je smatrao da kućni pritvor nije ograničavao njegovo pravo sudjelovanja na izborima u mjeri u kojoj bi to utjecalo na konačni rezultat. Štoviše, on je bio izabran tijekom općinskih izbora u veljači 2007. godine - kada je bio u progonstvu u Rusiji - također bez mogućnosti da se susretne s biračima.

Je li podnositelj bio u mogućnosti osporiti svoje zadržavanje u pritvoru/kućnom pritvoru?

Litavski zakon predviđa sustav ispitivanja pojedinačnih prigovora i žalbi vezanih uz izbore, koji se sastoji od Središnjeg izbornog povjerenstva i sudova; podnositelj je u potpunosti iskoristio taj sustav. Što se tiče općinskih izbora, njegov prigovor na mjeru pritvora najprije je odbilo Središnje izborno povjerenstvo, a zatim je odbijen obrazloženom odlukom Vrhovnog upravnog suda. Što se tiče parlamentarnih izbora, ništa ne ukazuje na to da su, procjenjujući razumnost njegova kućnog pritvora, Središnje izborno povjerenstvo ili litavski sudovi postupili proizvoljno. Naprotiv, oni su ocijenili kako je u javnom interesu da podnositelj ostane u kućnom pritvoru, istovremeno balansirajući to ograničenje slobode s njegovim pravom da se kandidira na izborima. Konačno, Europski parlament je više puta utvrdio nepostojanje bilo kakve političke osnove u kaznenim optužbama protiv podnositelja kada je 2010. i 2015. godine odbio njegove molbe za zaštitom od kaznenog progona u Litvi.

Ujedno, Središnje izborno povjerenstvo je odbilo zahtjev laburističke stranke podnesen u listopadu 2007. godine da intervenira u pogledu sudskog naloga za pritvor protiv podnositelja, tvrdeći da bi takvo miješanje dovelo do kršenja načela razdiobe vlasti. To je pristup koji je u

skladu sa sudskom praksom Suda, koja ističe da tijela nadležna za provedbu izbora trebaju funkcionirati na transparentan način i održavati nepristranost i neovisnost od političkih manipulacija.

O izvještavanju medija

Pozivajući se na ključnu ulogu koju mediji igraju u demokratskom društvu, osobito ulogu „čuvara javnosti”, Sud nije našao da je država odgovorna zbog načina na koji su se mediji posvetili predmetu koji je uključivao političku korupciju i milijunske iznose koji su nestali.

O imunitetu podnositelja od kaznenog progona

Sud je uočio da je tijekom svoje političke karijere podnositelj izabran na niz dužnosti te je svaki put kad mu je imunitet istekao ili bio ukinut, on dao ostavku na tu dužnost. To zaobilaženje sustava trajalo je dok Europski parlament nije ukinuo njegov imunitet 2015. godine, te je završilo kada je njegovu osudu potvrdio Prizivni sud u veljači 2016. godine. Prema tome, tvrdnja Vlade da je podnositelj želio sudjelovati na izborima za različita tijela kako bi se mogao premještati na novu dužnost svaki put kada bi izgubio imunitet, a sve u cilju izbjegavanja kaznenog progona, očito nije bila neosnovana. Štoviše, vlastita politička stranka ga je štitila od kaznenog progona sustavno ga predlažući za kandidata na općinskim i parlamentarnim izborima i izborima za Europski parlament.

Zaključno, Sud je utvrdio da nije bilo nepravilnosti koje su ograničile podnositeljevo pravo da se učinkovito kandidira na izborima. Stoga nije došlo do povrede članka 3. Protokola br. 1.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.